گل محمدی

مقدمه

ایرانیان از نخستین کسانی هستندکه از گذشته‌های دور به ویژگی‌های خوراکی و درمانی گل محمدی پی برده‌اند. طبق اسناد بین المللی، مبدا گلاب (ایران) و تولید اسانس گل محمدی و عصاره برگ‌های تازه (یونان) ذکر شده است. این گل به علت داشتن رایحه فوق العاده و تنوع ارقام، در بسیاری از مناطق دنیا کشت می‌شود. ایران از قدیمی‌ترین کشورهای تولید کننده گلاب در جهان به شمار می‌رود، بطوری که سابقه آن به بیش از ۲۵۰۰ سال قبل بر می‌گردد. کشت گل محمدی در کشورمان بطور عمده در استان‌های فارس، کرمان، اصفهان و آذربایجان شرقی انجام می‌شود. گل محمدی در صنایع غذایی، داروسازی و عطر سازی نیز جایگاه ویژه‌ای یافته است.

مشخصات گیاه‌شناسی گل محمدی

گل محمدی با نام علمی (*Rosa damascene*) از خانواده (Rosaceae)، درختچه‌ای پر پشت، دارای خارهای ریز، زیاد و فشرده، پهن، قلابی شکل و یکنواخت است. گل‌های آن صورتی رنگ، پرپر و معطر که گاهی نیز سرخ رنگ است. گل آذین دیهیم، ۶-۱۲ گلی است. بر روی دمگل‌ها خارهای ریز و کرک‌های غده‌ای است. برگ‌های آن مرکب، دارای ۵ تا ۷ برگچه‌ی تخم مرغی نیزه‌ای و با دندانه‌های کند و کمانی ساده است. لبه برگ‌ها اره‌ای، سطح فوقانی برگ‌ها نرم و سطح تحتانی کرک‌دار است. ساقه گل محمدی خاردار (خارها قلاب مانند)، اغلب مخلوط با کرک‌های غده‌ای است. میوه گل محمدی گلابی شکل است.

جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی گل محمدی

نام فارسی	**گل محمدی**
نام انگلیسی	**Damask rose**
نام علمی	**Rosa damascene**
خانواده	**Rosaceae**

PTMP/SK/R&D/A/ Damask rose 01 /30052021

شکل ۱- آشنایی با درختچه، برگ، گل و میوه گل محمدی

داشت

گل محمدی نسبت به شرایط محیطی سازگاری خوبی دارد. از شاخص‌ترین صفات گل محمدی بقاء و سازگاری آن نسبت به خشکی است. علاوه بر این، گل محمدی نسبت به شرایط نامساعد محیطی از قبیل شوری، سرما و فقر مواد غذایی خاک نیز سازگاری مناسبی دارد. با این حال، پاسخ این گیاه به حاصلخیزی خاک، آبیاری منظم و کوددهی، بسیار مثبت می‌باشد بطوری که در برخی مناطق، عملکرد ۵ تا ۷ تن در هکتار گزارش شده است.

گل محمدی گیاهی نورپسند است ولی نیاز ارقام و واریته‌های مختلف گل محمدی به نور متفاوت است. نور کافی درصد گلدهی را بالا می‌برد. اختلاف درجه حرارت حدود ۳-۴ درجه سانتی‌گراد، شب نسبت به روز

PTMP/SK/R&D/A/ Damask rose 01 /30052021

(شب‌های خنک‌تر) برای تشکیل جوانه گل بسیار مهم بوده و برای گل انگیزی و خواب زمستانه ضروری است. درجه حرارت اپتیمم ۲۰-۱۵ درجه سانتی‌گراد و رطوبت ۶۰ درصد است.

از نظر نوع خاک، کاشت این گیاه در زمین‌های سنگین دارای بافت متوسط و در کوهپایه‌ها دارای سنگریزه زیاد، سنگلاخی و فقیر موفق بوده است. برای تولید رزهای تجاری، خاک لوم حاصلخیز و عمیق مناسب‌تر است. خاک‌هایی با pH ۶ تا ۷/۵ ترجیح داده می‌شوند. زهکشی مناسب خاک، برای جلوگیری از مردابی شدن، به خصوص در طول دوره رشد سریع بهاره، الزامی است.

شکل ۲- گلستان گل محمدی

داشت

آب از جمله عوامل موثر در تولید اقتصادی گل محسوب می‌شود. درختچه‌های گل محمدی به شرایط کم آبی بسیار مقاوم هستند. شواهد نشان می‌دهد که آبیاری گلستان‌ها در زمان غنچه‌دهی و گلدهی بسیار مهم است.

تعاونی پترو تمدن مهام پارس

PTMP/SK/R&D/A/ Damask rose 01 /30052021

بسته به وضعیت آب موجود در منطقه، فاصله بین آبیاری از میانگین ۷ تا ۲۰ روز تغییر می‌کند. دوره آبیاری گلستان از اسفند ماه آغاز و تا نیم سال بعد ادامه دارد و در زمستان نیز بسته به موقعیت آب و هوایی پهنه‌های کاشت یک یا دو بار برای یخ آب آبیاری می‌شود.

مصرف کود دامی پیش از احداث گلستان و یا جایگزینی بوته‌ها به مقدار ۵۰ تن در هکتار ضروری بوده و همچنین دادن کود دامی به مقدار ۱۰ تن در هکتار بعد از هرس گلستان ها مفید است. برای کوددهی از کود حیوانی، فسفاته و ازته استفاده می‌شود. کود حیوانی و فسفاته در پاییز و ازته در بهار استفاده می‌شود. اگر هدف از تولید گل محمدی تولید غنچه باشد که درشت بودن آن اهمیت فراوانی دارد. میتوان مصرف ۳۰ کیلوگرم در هکتار نیتروژن خالص و به صورت نیترات آمونیوم همراه با ۳۰ تا ۶۰ کیلوگرم در هکتار پتاسیم خالص به صورت سولفات پتاسیم را توصیه کرده و کود سوپر فسفات را دو روز قبل از کشت همراه با شخم به زمین اصلی داده شود که باعث خرمنی شدن ریشه و عملکرد بالا می‌شود.

برداشت

برداشت گل از مهمترین، حساس‌ترین و پر هزینه‌ترین عوامل تولید گل محمدی است. زمان برداشت گل محمدی در کاشان اوایل اردیبهشت تا اواسط تیر ماه است در هر منطقه ۲۰-۳۰ روز طول می‌کشد. برداشت در هوای خنک بامدادی یا هنگام بعد از ظهر انجام می‌شود. زیرا هوای گرم گل‌ها را به سرعت پژمرده می‌کند و در صورت تاخیر، طی ۲۴ ساعت رنگ آن سفید شده و می‌ریزد و درون سبدهای خاصی که تهویه هوا صورت گیرد انجام گیرد. یک کارگر بطور متوسط روزانه ۴۰ تا ۶۰ کیلوگرم گل برداشت می‌کند.

چنانچه استخراج اسانس یا گلاب گیری نزدیک مزارع باشد میتوان سریع اقدام به استخراج کرد. گل محمدی در سال اول و دوم رویش عملکرد پایینی دارد ولی در سال سوم و چهارم عملکرد آن ها به حداقل می‌رسد. تولید گل از سال سوم تا سیزدهم به حداکثر و پس از آن رو به کاهش است و میزان برداشت در هر هکتار حدود ۸ تا ۱۰ گل برداشت می‌شود.

PTMP/SK/R&D/A/ Damask rose 01 /30052021

شکل ۳- برداشت دستی گل محمدی

منبع

کاملی، مریم؛ عمویی، علی محمد. (۱۳۹۴). بسته کار آفرینی تولید گل محمدی. تهران: اسرارعلم

کریم زاده، حسن؛ میر حسینی، مهرداد. (۱۳۸۸). کاشت، داشت و برداشت گل محمدی. خراسان رضوی: مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

PTMP/SK/R&D/A/ Damask rose 01 /30052021